

Dendrobium polysema & Dendrobium papilio

Cách đây khá lâu, anh Ngô Văn Dân rủ tôi đến thăm vườn lan Sorella Orchids ở Oxnard. Mới đầu tôi xin kiếu từ, nhưng sau đó nghe nói có anh Nguyễn Thanh và cô Lê Thu Hằng cùng đi cho nên tôi đã đổi ý để có dịp trò chuyện với mọi người.

Sở dĩ tôi từ chối là vì đã có khá nhiều lan, diện tích nuôi trồng lại nhỏ hẹp và vì ban quản lý khu nhà lưu động này (Mobile home) không muốn có nhiều cây cối um tùm. Nhưng cũng như nhiều người trong hội hoa lan và trên toàn thế giới, chúng ta đều có tật nghiện lan cho nên dù đã có vài ngàn cây cũng hầy còn là ít. Đối với tôi là tuổi đã khá cao, sức khoẻ không còn đủ sức, mà khi thấy cây lan lạ cũng còn như: “*Quạ thấy gà con.*” Đã bao nhiêu lần tự nhủ: “chỉ đi xem thôi nhé!” Nhưng rồi tật mê lan quấy rầy thế nào cũng phải mua vài ba cây. Nói rằng không còn chỗ, nhưng theo lời của ông bạn già Ngô Bảo (thân phụ anh Ngô Long, Hội Trưởng, hội Hoa Lan VN) đã để lại câu nói chí lý: “*Tuy không còn chỗ nhưng nếu đã thích thì vẫn còn nhiều!*” Hơn nữa, tôi nghĩ đời còn có bao năm nữa mà lại hững hờ với cái thú vui còn lại. Và lại trên xe, ngoài anh Ngô Văn Dân chủ nhân một vườn lan ở Ontario rất lớn có đến cả chục ngàn cây (xin xem bài Anh Ngô Văn Dân), còn anh Nguyễn Thanh biệt danh là vua Laelia với vườn lan cả mấy ngàn cây (xin xem bài anh Nguyễn Thanh), còn cô Lê Thu Hằng tân Thủ quỹ của Hội Hoa Lan VN, tuy mới gia nhập hội gần một năm, nhưng số lan của cô còn nhiều hơn những người có cả chục năm thâm niên nữa.

Lối vào Sorella Orchids tuy chẳng quanh co, hiểm trở nhưng vùng này là nơi xưa kia rất là sầm uất với những thửa ruộng chạy dài đến tận chân trời trồng hoa cúc vạn thọ (Marigold-Tagetes) xuất cảng sang Trung Hoa, Ấn Độ để làm thuốc nhuộm màu vàng và thuốc trừ sâu. Thập niên 1900-2000, tôi đã nhiều lần vào Orchid Park để mua những cây lan Úc, ngày nay vì California thiếu nước trầm trọng nên vùng này có tới hàng trăm ngàn nhà kính lớn nhỏ hoặc lều bao bọc nylon để trồng cây, nhưng phần lớn bị bỏ không, họa hoằn mới có một vài chiếc có bóng cây trong đó.

Dù rằng cô Hằng mới đến đây không lâu, dù rằng trong xe và trong điện thoại có máy định vị (GPS), chúng tôi vẫn lạc lên lạc xuống, vẫn ở trong cảnh “đi 5 phút lại về chốn cũ.” Đến tận nơi rồi mà vẫn không thấy vườn lan, bởi vì cùng một số nhà nhưng có cả trăm chiếc nhà kính ngang khoảng 25m dài 100 m bỏ hoang, đành phải gọi điện thoại cho bà Nenita hỏi đường mới vào được tới nơi. Trong nhà kính, lan treo trên cao, đầy 2 bên vách và để dưới đất khá nhiều cùng với cây cối nhưng chỉ chiếm 1/2 diện tích của gian nhà. Lan ở đây có nhiều loài, nhiều giống phần lớn xuất xứ từ Á châu như: Vanda, Aerides, Bulbophyllum, Dendrobium, Renanthera v.v... Trong số lan này tôi chú ý tới cây *Den. papilio* và cây *Den. polysema* hơn cả.

Cây *Den. papillio*, tôi đã thấy ở cuộc triển lãm hoa lan tại Santa Barbara vào tháng 3-2015. Cây này xuất xứ từ Phi Luật Tân, thân lớn hơn cái tằm một chút nhưng hoa mọc từng chùm và to ngang tới 7 phân.

Cây *Den. polysema* xuất xứ tại Papua New Guinea và quần đảo Solomon ở phía bắc nước Úc. Nụ hoa có những gai nhọn tua tủa giống như trái chôm chôm nhỏ, hoa ngang rộng khoảng 6 phân và hình dáng gần giống *Den. spectabile*.

www.orchid-nord.com

Orchids Species

Hỏi mua cả 2 cây, nhưng bà Nenita không muốn bán, viện lẽ cây nào bà cũng chỉ có 1 cây thôi. Nài nỉ mãi bà cũng không chịu, cuối cùng bà nói 2 cây tôi chỉ được chọn một và tôi chọn cây *Den. papilio* rất khó kiếm. Bà còn dặn tôi đừng nói với ai và cắt cho bà 3 nhánh keiki đã có rễ khá dài.

Đang nói chuyện, bà mẹ của bà Nenita tới gần nói một tràng tiếng Phi, bà liền nói với tôi rằng mẹ bà muốn tìm một cây thuộc dạng giây leo, hoa màu xanh và có hương thơm. Bà biết chắc rằng các vườn cây của người Việt đều có bán, nhưng vì không biết tên khoa học nên lung mãi chưa ra. Nói xong bà mở chiếc điện tìm hình ảnh nhưng không thấy. Tôi đoán rằng đó là cây thiên lý có tên khoa học là *Telosma cordata* mà gần đây chị Denise, hiền thê của anh Đào Văn Ngoạn hay là Ngoạn Văn Đào luật sư người Việt đầu tiên có văn phòng ở miền Nam California đang tìm kiếm. Tôi có tất cả 3 giây thiên lý do chị Tường Kim Xuyên tặng cho từ mấy năm trước, nay đã thành những khóm khá lớn. Tôi hứa sẽ tặng cho bà một cây và khi nghe lời nói lại của cô con gái, nét mặt bà già rạng ngời nét vui mừng. Tôi nghĩ đó cũng là tâm trạng chung của những người Việt chúng ta khi lần đầu nhìn thấy một cây ổi hay một khóm chuối ở trên đất Hoa Kỳ vậy.

Vào cuối tháng 12-2015, cây *Den. papilio* của tôi nở được 5 bông hoa riêng rẽ, chứ không nở từng chùm như cây lan trung bày ở Santa Barbara.

Hoa tuy nhỏ và không thành chùm cũng chẳng sao, có cây lan như vậy là quý lắm rồi! Dân chơi tài tử, nhà kính không có, lại ở vào nơi thiếu độ ẩm, thỉnh thoảng lại có những cơn gió Santa Ana thổi về mang theo khí hậu nóng nực và khô khan của vùng sa mạc Mojave, khác hẳn với Phi Luật Tân nơi cây lan mọc, quanh năm mưa gió và ẩm thấp.

Với khí hậu vùng Tiểu Saigon, tôi không hiểu cây lan này còn sống được bao lâu nữa? Tôi và cây lan ai sẽ đi trước?

HLVN